

Гутник В. В. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1401-4393>

Проблеми права війни в наукових працях Херша Лаутерпахта

У статті досліджено науковий внесок Херша Лаутерпахта в розвиток міжнародного гуманітарного права. На підставі аналізу наукових праць професора Х. Лаутерпахта, окреслено розвинутий ним антропоцентричний підхід до права війни, яке, на його думку, завжди має гуманітарну спрямованість: запобігти або пом'якшити страждання, а в деяких випадках і врятувати життя під час війни. **Мета** статті полягає в тому, щоб на підставі аналізу наукових праць Херша Лаутерпахта дослідити його внесок у розвиток концепції права війни (міжнародного гуманітарного права). **Методологічна основа** статті полягає у використанні як загальнонаукових, так і спеціальних методів юридичної науки: порівняльно-правового, історико-правового та формально-догматичного. Особливий акцент зроблено на антропологічній концепції розуміння права війни. **Наукова новизна.** Уперше у вітчизняній юридичній науці досліджено наукові погляди Херша Лаутерпахта та їхній внесок у розвиток сучасного гуманітарного права. **Висновки.** Наукові погляди Х. Лаутерпахта на право війни є досить актуальними й нині. Хоча автор не використовував усталений сьогодні термін «міжнародне гуманітарне право», а натомість застосовував термін «право війни», науковець акцентує саме на гуманітарній спрямованості права війни. Мета права війни майже цілком гуманітарна в буквальному сенсі цього слова – запобігти або пом'якшити страждання, а в деяких випадках – врятувати життя від жорстокості бойових дій. Х. Лаутерпахт наголошує, що війна «вигнана як правовий інститут» досі існує, відтак, з міркувань гуманності та гідності людини, потребує правового регулювання.

Ключові слова: Лаутерпахт; право війни; міжнародне гуманітарне право; агресія; цивільне населення.

Вступ

Херш Лаутерпахт є одним із найвідоміших юристів-міжнародників ХХ століття (народився 16 серпня 1897 року в м. Жовква Львівської області, помер 8 травня 1960 року в Лондоні, Велика Британія). Сфера його наукових інтересів охоплювала питання функцій права в міжнародних відносинах (Lauterpacht, 1933), кодифікації та прогресивного розвитку міжнародного права (Lauterpacht, 1955), міжнародно-правового визнання (Lauterpacht, 1939; Lauterpacht, 1944; Lauterpacht, 2012), права міжнародних договорів (Lauterpacht, 1935), міжнародного кримінального права (Lauterpacht, 1944), міжнародного гуманітарного права (Lauterpacht, 1946; Lauterpacht, 1952; Lauterpacht, 1953), прав людини (Lauterpacht, 1945) тощо.

Безумовно, кожна наукова праця професора варта уваги, однак найбільшого авторитету в міжнародно-правовій науці, особливо після Другої світової війни, він досяг завдяки дослідженням, що стосувалися прав людини. Чому Х. Лаутерпахт почав вивчати саме цей науковий напрям? Річ у тім, що під час Другої світової війни під час Голокосту у Лаутерпахта загинула практично вся його родина (батьки, брат, сестра та їхні діти) (Koskeniemi, 1997, р. 244); відтак відбулася зміна його наукових інтересів у напрямі прав людини, зокрема під час збройних конфліктів, правових наслідків агресії держави та притягнення до

індивідуальної відповідальності осіб, які вчинили воєнні злочини та злочини проти людяності.

У той час, як праці Х. Лаутерпахта щодо прав людини активно досліджують у вітчизняній науці, науковий доробок, який стосується права війни, зокрема захисту жертв війни, здебільшого залишається поза увагою фахівців з міжнародного права.

Наукову спадщину професора вивчали такі дослідники, як Р. Бакстер, Ф. Джессап, П. М. Рабінювич, В. М. Репецький, Ф. Сендс та багато інших. Однак предметне дослідження внеску Х. Лаутерпахта в розвиток концепції права війни залишається поза увагою науковців.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є дослідження наукового внеску Херша Лаутерпахта в розвиток концепції права війни (міжнародного гуманітарного права).

Мета дослідження зумовлює виконання таких завдань:

- розкрити антропологічний підхід Х. Лаутерпахта до права війни;
- з'ясувати особливості його наукових поглядів щодо заборони ядерної зброї;
- на підставі аналізу наукових праць Х. Лаутерпахта встановити специфіку застосування норм міжнародного права до держави-агресора.

Виклад основного матеріалу

Професор Х. Лаутерпахт використовує термін «право війни», а не загальноживане сьогодні «міжнародне гуманітарне право». Однак, він активно зауважує саме гуманітарну спрямованість права війни. Зокрема у своїй статті «Проблема ревізії права війни» (англ. The problem of the revision of the law of war) автор акцентує на тому, що «ми не зможемо зрозуміти справжнього характеру права війни, якщо не усвідомлюватимемо, що його мета майже повністю гуманітарна в буквальному сенсі цього слова – запобігти або пом'якшити страждання, а в деяких випадках і врятувати життя від жорстокості бойових дій. Це, а не врегулювання ведення воєнних дій, є його основною метою» (Lauterpacht, 1952, p. 363-364).

Антропоцентричний підхід Х. Лаутерпахта є основою його досліджень права війни. Правила ведення війни, як цілком правильно зауважує вчений, еволюціонували або були прямо прийняті для захисту реальних або потенційних жертв війни (Lauterpacht, 1952, p. 364). Аналізуючи Гроціанські (Гюго Гроція) традиції в міжнародному праві, автор зауважує, що ще Г. Гроцій у XVII столітті доводив, що доки існує можливість нападу (однієї держави на іншу), безпеку людини ніколи не може бути гарантовано (Lauterpacht, 1946, p. 37). Однак, на думку проф. Х. Лаутерпахта, навіть основоположний принцип ведення війни – розмежування між комбатантами та цивільними за умови тотальної війни перетворюється на пусту фразу. Зростання кількості учасників бойових дій, що входять до складу збройних сил воюючих сторін; збільшення кількості некомпатантів, задіяних на роботах прямого військового призначення; зростання наступальної та руйнівної сили авіації; роль, яку в сучасній війні відіграє економічна зброя, що практично робить неможливим у цьому відношенні диференціацію між цивільним населенням та безпосередніми учасниками бойових дій – усі ці фактори, на думку автора, породжують суперечку щодо того, хто є суб'єктами (учасниками) у війні (Lauterpacht, 1952, p. 364). Власне, ще на початку 50-х років XX століття, проф. Х. Лаутерпахт чудово усвідомлював, що застосування економічної чи інших видів не збройної сили може породжувати не менш жорстокі наслідки, ніж пряме застосування комбатантами збройної сили, відтак, досить популярна в наші дні є концепція «гібридної війни» (Vlasiuk, & Karman, 2015; Yuskiv, & Khomych, 2017; Kaminska, & Akimov, 2020; Hoffman, 2009; Iqbal, 2018; Lanoszka, 2016; Vuromenskiy, & Gutnyk, 2021), яку часто показують як «новітню» війну XXI століття, була добре відомою у середині XX століття і раніше. Також Х. Лаутерпахт цілком усвідом-

лював, що поділ на комбатантів/некомпатантів, комбатантів/цивільне населення потребує перегляду з огляду на реалії Другої світової війни, зокрема наявні види зброї, яка має невибіркову дію та вже застосовувалася на той час; роль осіб, які хоча й були цивільними й безпосередньо не воювали зі зброєю в руках, але без яких ведення війни було неможливим, тому применшувати наслідки їхніх дій (наприклад, фінансування війни) не варто.

Попри все, Х. Лаутерпахт визнавав і наявні здобутки міжнародного гуманітарного права, пов'язані з прийняттям Женевських конвенцій 1949 року про захист жертв війни. Так, він акцентував на особливості їх застосування колом суб'єктів. Зокрема, сторони Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року повинні дотримуватися їх не лише стосовно держав, які їх ратифікували або приєдналися до них, але й стосовно воюючих сторін, які не беруть у них участі (Lauterpacht, 1952, p. 362). Крім цього, безумовним здобутком Женевських конвенцій є договірне закріплення положення, що всі сторони Конвенції, як воюючі, так і нейтральні, зобов'язані розшукувати осіб, які вчинили грубі порушення Конвенції, та передавати їх на розгляд до своїх судів, незалежно від національності обвинуваченого. На переконання проф. Х. Лаутерпахта, «більш рішучого утвердження принципу універсальності юрисдикції щодо покарання за воєнні злочини годі було б бажати» (Lauterpacht, 1952, c. 362).

Особливу місію права війни науковець вбачав у захисті цивільного населення. На його справедливе переконання, у забороні нападу на цивільне населення та терору населення лежить «останній аргумент твердження про те, що війна взагалі повинна підлягати правовому регулюванню» (Lauterpacht, 1952, p. 369). Власне, автор акцентує, що без застосування цього беззаперечного принципу стриманості не існує обмежень щодо застосування сили: якщо суворий терор і паніка, що розчиняють усі зв'язки організованого життя, є об'єктом, на який воюючий може законно націлитися, немає жодної причини, чому він повинен зупинитися, не вбиваючи жителів окупованої території, – адже такі дії, безперечно, можуть створити терор як на окупованій території, так і на території, яку він погрожує окупувати. Також, на думку дослідника, якщо не застосовувати абсолютну заборону терору цивільного населення, не буде жодної причини, за якої будь-який ізольований хутір або мирне містечко не можна переслідувати, нападати та знищувати, оскільки це чітко розраховано на те, щоб поставити все населення території супротивника в стан дезорганізуючого страху. Зрозуміло, що визнання права вдаватися до створення терору серед цивільного

населення як законного об'єкта як такого, неминуче означало б фактичне й офіційне закінчення «права війни» (Lauterpacht, 1952, p. 369).

Цілком логічною та послідовною є позиція Х. Лаутерпахта щодо ядерної зброї, яку вже на той час було застосовано, але її не було заборонено договірними нормами міжнародного права. На переконання проф. Х. Лаутерпахта, застосування атомної зброї як такої за будь-яких обставин повинно розглядатися як незаконне (Lauterpacht, 1952, p. 369). Якщо ж припустити, що повітряне бомбардування та використання атомної зброї проти цивільного населення не заборонені, то в порівнянні з ними всі інші гуманітарні обмеження війни повинні здаватися незначними або марними (Lauterpacht, 1952, p. 372).

Водночас науковець скептично ставився до ймовірності перегляду права війни стосовно питань, щодо яких немає загальної згоди держав, зокрема таких, як повітряні бомбардування, ядерна війна, ведення війни на морі щодо торгових суден тощо. Норми права в цих сферах, на його думку, все-таки повинні бути поступово сформовані, але передусім з міркувань людяності, виживання цивілізації та існування окремої людини (Lauterpacht, 1952, p. 379). Щодо Договору про заборону ядерної зброї, який було прийнято в штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку тільки 7 липня 2017 року та який набрав чинності 22 січня 2021 року, то в ньому не беруть участь держави «ядерного клубу». Він не є єдиним міжнародним договором з питань ядерної зброї, існують й інші договори (серед багатосторонніх: Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 року, Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі та під водою 1963 року), однак він, у порівнянні з попередніми договорами, містить найсуворіші зобов'язання держав щодо виробництва, випробування, набуття, застосування та передачі ядерної зброї, тому навряд чи ядерні держави погодяться стати його учасниками.

Заслужують на увагу наукові погляди проф. Х. Лаутерпахта щодо застосування норм міжнародного права до держави-агресора. На його авторитетну думку, агресор, тобто держава, яка вступила у війну, порушуючи основну заборону міжнародного права, не може отримувати зиск з правил ведення війни, які застосовують протягом збройного конфлікту (*durante bello*) до фактичного ведення бойових дій і, загалом, до взаємних відносин воюючих сторін (Lauterpacht, 1953, p. 239). Тобто, автор висловив думку, що ті держави, які не бажають дотримуватися норм міжнародного права (вчиняють агресію), не повинні отримувати ті

переваги, які мають від міжнародного права держави, що дотримуються таких норм.

Обґрунтовуючи таку думку щодо наслідків агресії, Х. Лаутерпахт зауважував, що в цьому випадку відбувалося застосування того принципу, що держава не може набувати прав через свої протиправні дії, зокрема, держава, яка веде незаконну війну, не має права після війни посилатися на норми міжнародного звичаєвого права, які ігноруватимуть негативний ефект примусу під час укладення договорів; визнавати титул, набутий завоюванням; звільняти воюючого від відшкодування шкоди, заподіяної законними актами війни; надавати право розглядати як розірвані договори, укладені до початку війни; захищати відповідальних осіб від кримінальної відповідальності за початок агресивної війни (Lauterpacht, 1953, p. 239).

Що ж стосується питання застосування норм міжнародного права загалом до наслідків агресії, очевидно, що факт агресії є вирішальним для подальших правових наслідків, і те, що стосується питання застосовності правил ведення війни до бойових дій, вони, як справедливо зазначає Х. Лаутерпахт, повністю залишають поза увагою факт незаконності війни (Lauterpacht, 1953, p. 240). Тобто норми міжнародного гуманітарного права застосовують до учасників збройного конфлікту попри те, що сама війна є заборонним засобом вирішення спорів. Проф. Х. Лаутерпахт акцентує, що «феномен війни не дозволяє поведінку згідно з канонами логіки», «війна, вигнана як правовий інститут, зараз залишається подією, що вимагає правового регулювання заради гуманності та гідності людини» (Lauterpacht, 1953, p. 240).

Норми права війни не доцільно диференціювати, на переконання автора, на ті, які застосовують до агресора та його противника. Адже, на думку науковця, більшість правил ведення війни мають у певному сенсі гуманітарний характер, оскільки їх метою є захист у межах суворих потреб війни людського життя та деяких інших основоположних прав людини та зробити можливим показник взаємодії між ворогами під час війни й після неї. Вони стосуються обмежень застосування сили, прапорів перемир'я та, як правило, зносин між воюючими сторонами на фактичній лінії бою, захисту пасажирів й екіпажів торгових суден, і, звісно, захисту цивільного населення на окупованій території (Lauterpacht, 1953, p. 214). Останнє дає переконливу ілюстрацію думки, що під час війни всі воюючі сторони повинні вважатися зобов'язаними поважати, а також мають право покладатися на дотримання загально-визнаних правил ведення війни. Воюючий окупант, навіть якщо він агресор, має право вимагати від цивільного населення підпорядкування, яке не є

синонімом вірності згідно з міжнародним правом. Оскільки населення буде проводити розмежування між «законним» («lawful») та «незаконним» («unlawful») окупантом у питанні про підпорядкування йому, це фактично означатиме звільнення окупанта від обов'язку поводитися з населенням відповідно до норм міжнародного права. Не слід очікувати від окупанта, що він належно ставитиметься до місцевого населення, яке не воює, але претендує на право вчиняти проти нього прями чи непрямі ворожі дії, і яке, відповідно до норм міжнародного права, не вважається законним учасником бойових дій (Lauterpacht, 1953, p. 214).

Справді, з одного боку, війна залишається неправомірним засобом розв'язання спорів, тому ті, хто вчиняє агресію, з огляду на її загальну заборону, не можуть набувати жодних прав. З іншого боку, очевидно, що людство не повинне повертатися на історично пройдені етапи розвитку, коли цінність людини, її свободи та гідності нічого не вартували, з огляду на загальну гуманізацію людства. Тому, навіть у ситуаціях збройного конфлікту, до його учасників, зокрема ворожих комбатантів, які потрапили у полон, мають застосовуватися відповідні гарантії поводження. Попри те, що навряд чи людство зможе відмовитися від війн найближчим часом, має бути сформована загальна культура ведення бойових дій, яка максимально зменшить кількість жертв серед цивільного населення, а також надмірного завдання ушкодження та страждання комбатантам. Проходячи крізь пекло війни, його учасники також проходять і тест на людяність.

Наукова новизна

Наукові погляди Херша Лаутерпахта на право війни, попри те, що були сформовані ним щонайменше сімдесят років тому, не втрачають своєї актуальності й нині. Бачення науковцем

антропологічних засад у праві війни та особливої потреби у захисті цивільного населення, заборони ядерної зброї, наслідків, які мають застосовуватися до держави-агресора, змушують замислитися щодо далекоглядності автора й значущості його праць для сучасного міжнародного права.

Висновки

Антропоцентричні погляди Х. Лаутерпахта є основою його наукових праць, що стосуються права війни. І хоча він не використовує усталене сьогодні словосполучення «міжнародне гуманітарне право», а натомість застосовує термін «право війни», науковець активно окреслює саме гуманітарну спрямованість права війни, зауважуючи, що «ми не зможемо зрозуміти справжнього характеру права війни, якщо не усвідомлюємо, що його мета майже повністю гуманітарна в буквальному сенсі цього слова – запобігти або пом'якшити страждання, а в деяких випадках і врятувати життя від жорстокості бойових дій. Це, а не врегулювання ведення воєнних дій, є його основною метою».

До учасників збройного конфлікту, на думку проф. Х.Лаутерпахта, повинні застосовуватися норми права війни, попри те, що сама війна є забороним засобом розв'язання спорів. Автор підкреслює, що війна «вигнана як правовий інститут» досі продовжує існувати, відтак з міркувань гуманності та гідності людини вона потребує правового регулювання.

Особливу місію права війни Х. Лаутерпахт вбачав у захисті цивільного населення, аргументуючи це тим, що заборона нападу на цивільне населення та застосування терору населення є «останнім аргументом твердження про те, що війна взагалі повинна підлягати правовому регулюванню».

REFERENCES

- Buromenskiy, M., & Gutnyk, V. (2021). Problemas jurídicos internacionales de calificación de los conflictos armados. *Cuestiones Políticas*, 39(68), 735-757. doi: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3968.47>.
- Hoffman, F. (2009). Hybrid Warfare and Challenges. *Small Wars Journal*, 52, 36-38.
- Iqbal, S. (2018). *Hybrid Warfare and its Impact on Pakistan's Security: Hybrid Warfare and its Impact on Pakistan's Security*. Createspace Independent Pub. doi: <https://doi.org/13.97-8172-1510-092>.
- Kaminska, N., & Akimov, M. (2020). State responsibility for the destruction of civil aircraft: features of international law and national regulation [State responsibility for the destruction of civil aircraft: features of international law and national regulation]. *Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E. Didorenko, Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.A. Didorenko*, 3(91), 89-101. doi: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.91.89-101> [in Ukrainian].
- Koskenniemi, M. (1997). Lauterpacht: The Victorian Tradition in International Law. *European Journal of International Law*, 8(2), 215-263.
- Lanoszka, A. (2016). Russian hybrid warfare and extended deterrence in Eastern Europe. *International Affairs*, 92(1), 175-195. doi: <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12509>.
- Lauterpacht, H. (1933). *The Function of Law in the International Community*. Oxford: Clarendon Press.

- Lauterpacht, H. (1935). Some Observations on Preparatory Work in the Interpretation of Treaties. *Harvard Law Review*, 48(4), 549-591.
- Lauterpacht, H. (1939). Recognition of Insurgents as a De Facto Government. *Modern Law Review*, 3(1), 1-20.
- Lauterpacht, H. (1944). Law of Nations and the Punishment of War Crimes. *British Year Book of International Law*, 21, 58-95.
- Lauterpacht, H. (1944). Recognition of states in International law. *The Yale Law Journal*, 53(3), 385-458.
- Lauterpacht, H. (1945). *An International Bill of the Rights of Man*. New York: Columbia University Press.
- Lauterpacht, H. (1946). The Grotian Tradition In International Law. *British Year Book of International Law*, 23, 1-53.
- Lauterpacht, H. (1952). Problem of the Revision of the Law of War. *British Year Book of International Law*, 29, 360-382.
- Lauterpacht, H. (1953). Limits of the Operation of the Law of War. *British Year Book of International Law*, 30, 206-243.
- Lauterpacht, H. (1955). Codification and Development of International Law. *American Journal of International Law*, 49(1), 16-43.
- Lauterpacht, H. (2012). Recognition in International Law. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vlasiuk, V.V., & Karman, Y.V. (2015). Deiaki osnovy poniattia "hibrydna viina" v mizhnarodnomu pravi [Some basics of the concept of "hybrid war" in international law]. *Pravo i hromadianske suspilstvo, Law and civil society*, 1, 226-234 [in Ukrainian].
- Yuskiv, B., & Khomych, S. (2017). The role of media propaganda in the "hybrid war". *Actual problems of international relation*, 132. doi: <https://doi.org/10.17721/apmv.2017.132.0.27-43>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Buromenskiy M., Gutnyk V. Problemas jurídicos internacionales de calificación de los conflictos armados. *Cuestiones Políticas*. 2021. No. 39 (68). P. 735–757. doi: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3968.47>.
- Hoffman F. Hybrid Warfare and Challenges. *Small Wars Journal*. 2009. No. 52. P. 36–38.
- Iqbal S. Hybrid Warfare and its Impact on Pakistan's Security: Hybrid Warfare and its Impact on Pakistan's Security. Createspace Independent Pub, 2018.
- Камінська Н., Акімов М. Відповідальність держави за знищення цивільних повітряних суден: особливості міжнародно-правового та національного регулювання. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2020. № 3 (91). С. 89–101. doi: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.91.89-101>.
- Koskenniemi M. Lauterpacht: The Victorian Tradition in International Law. *European Journal of International Law*. 1997. No. 8 (2). P. 215–263.
- Lanoszka A. Russian hybrid warfare and extended deterrence in Eastern Europe. *International Affairs*, 2016. No. 92 (1). P. 175–195. doi: <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12509>.
- Lauterpacht H. The Function of Law in the International Community. Oxford : Clarendon Press, 1933. 469 p.
- Lauterpacht H. Some Observations on Preparatory Work in the Interpretation of Treaties. *Harvard Law Review*. 1935. No. 48 (4). P. 549–591.
- Lauterpacht H. Recognition of Insurgents as a De Facto Government. *Modern Law Review*. 1939. No. 3 (1). P. 1–20.
- Lauterpacht H. Law of Nations and the Punishment of War Crimes. *British Year Book of International Law*. 1944. No. 21. P. 58–95.
- Lauterpacht H. Recognition of states in International law. *The Yale Law Journal*. 1944. No. 53 (3). P. 385–458.
- Lauterpacht H. An International Bill of the Rights of Man. New York : Columbia University Press, 1945.
- Lauterpacht H. The Grotian Tradition In International Law. *British Year Book of International Law*. 1946. No. 23. P. 1–53.
- Lauterpacht H. Problem of the Revision of the Law of War. *British Year Book of International Law*. 1952. No. 29. P. 360–382.
- Lauterpacht H. Limits of the Operation of the Law of War. *British Year Book of International Law*. 1953. No. 30. P. 206–243.
- Lauterpacht H. Codification and Development of International Law. *American Journal of International Law*. 1955. No. 49 (1). P. 16–43.
- Lauterpacht H. Recognition in International Law. Cambridge : Cambridge University Press, 2012.
- Власюк В. В., Карман Я. В. Деякі основи поняття «гібридна війна» в міжнародному праві. *Право і громадянське суспільство*. 2015. № 1. С. 226–234.
- Yuskiv B., Khomych S. The role of media propaganda in the «hybrid war». *Actual problems of international relations*. 2017. No. 132. doi: <https://doi.org/10.17721/apmv.2017.132.0.27-43>.

Стаття надійшла до редколегії 26.02.2021

Hutnyk V. – Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of International Law of the Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1401-4393>

Problems of the Law of War in the Scientific Works of Hersch Lauterpacht

*The article examines the scientific contribution of Hersch Lauterpacht to the development of international humanitarian law. Based on the analysis of scientific works of prof. H. Lauterpacht, it was emphasized his anthropocentric approach to the law of war, which, in his opinion, always has a humanitarian focus: to prevent or alleviate suffering, and in some cases to save lives during the war. The **purpose** of the article is to investigate the contribution of Hersch Lauterpacht to the development of the concept of the law of war (international humanitarian law). The **methodological basis** of the article are both general and special methods of legal science (comparative law, historical law and formal-dogmatical). Particular emphasis is placed on the anthropological concept of understanding the law of war. **Scientific novelty.** In Ukrainian jurisprudence, the scientific views of Hersch Lauterpacht and their contribution to the development of modern humanitarian law are studied for the first time. **Conclusions.** H. Lauterpacht's scientific views on the law of war are quite relevant today. Although the author did not use the established term «international humanitarian law», but instead used the term «law of war», the researcher actively underlines the humanitarian orientation of the law of war. The purpose of the law of war is almost entirely humanitarian in the literal sense of the word – to prevent or alleviate suffering, and in some cases to save lives from the brutality of hostilities. H. Lauterpacht emphasized that the war expelled as a legal institution continues to exist; therefore, for reasons of humanity and human dignity, it needs legal regulation.*

Keywords: Lauterpacht; law of war; international humanitarian law; aggression; civilian population.